

BÖLÜM 6

SARI HUMMA HASTALIĞI

Ezgi YILMAZ¹

Giriş

Sarı humma hastalığı, sivrisineklerle bulaşan viral hemorajik ateşlerden birisidir. Yüksek olgu-mortalite hızına sahip bu hastalığın etkeni *Flaviviridae* ailesinin, *Flavivirus* cinsine ait sarı humma virüsüdür (*Yellow fever virus*, YFV). Hastalık ilk kez 1648 yılında Yeni Dünya’da ortaya çıkan salgında farkedilmiştir (1). Hastalığın etkeni ve sivrisineklerle yayıldığı 20. Yüzyılın ilk yarısında tanımlanmıştır. Bu gelişmeleri 1937 yılında Max Theiler’in canlı virüs aşısını (zayıflatılmış 17D virüs suşu) geliştirmesi takip etmiştir (2) ve bu buluş kendisine Nobel ödülü kazandırmıştır. Yaklaşık 100 yıldır güvenli ve etkin bir aşısı olmasına rağmen Sarı humma virüsü Afrika ve Güney Amerika’nın tropikal bölgelerindeki yerliler ve riskli bölgeleri ziyaret edenler için hala bir tehdit unsurudur (3).

Epidemiyoloji

Dünya genelinde yılda yaklaşık 200.000 sarı humma olgusunun olduğu ve 30.000 olgunun mortalite ile sonuçlandığı bildirilmektedir (4). Olguların yaklaşık %90’ı Afrika’da görülmektedir. 2023 yılı itibariyle Afrika’da 34, santral ve Güney Amerika’da 13 ülkenin sarı humma için endemik bölge olduğu belirtilmiştir (5).

Sahra altı Afrika ve Güney Amerika’nın tropikal bölgelerinde görülmekte olan sarı humma, bugüne kadar Asya’dan hiç bildirilmemiştir. Genellikle epidemilerle

¹ Dr. Öğr. Üyesi, Medipol Mega Üniversite Hastanesi, Enfeksiyon Hastalıkları ve Klinik Mikrobiyoloji Kliniği, ezgi.yilmaz@medipol.edu.tr ORCID iD: 0000-0002-4181-5674

KAYNAKÇA

1. Bennett JE, Dolin R, Blaser MJ. Mandell, Douglas, and Bennett's Principles and Practices of Infectious Diseases. Eighth ed. Philadelphia: Elsevier Saunders; 2015. P.1882-1900.
2. Norrby E. (2007). Yellow fever and Max Theiler: the only Nobel Prize for a virus vaccine. *The Journal of experimental medicine*, 204(12), 2779–2784. <https://doi.org/10.1084/jem.20072290>
3. Tuells, J., Henao-Martinez, A. F., & Franco-Paredes, C. (2022). Yellow Fever: A Perennial Threat. *Archives of medical research*, 53(7), 649–657. <https://doi.org/10.1016/j.arcmed.2022.10.005>
4. Pan American Health Organization. PAHO. Yellow fever. (27.07.23 tarihinde https://www3.paho.org/hq/index.php?option=com_content&view=article&id=9476:yellowfever&Itemid=0&lang=en#:~:text=Key%20facts,fever%20yearly%2C%20causing%2030%2C000%20deaths adresinden ulaşılmıştır).
5. World Health Organization. Yellow fever. (27.07.23 tarihinde <https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/yellow-fever> adresinden ulaşılmıştır).
6. UpToDate. Yellow fever: Epidemiology, clinical manifestations, and diagnosis. (15.07.23 tarihinde https://www.uptodate.com/contents/yellow-fever-epidemiology-clinical-manifestationsanddiagnosis?search=yellow%20fever&source=search_result&selectedTitle=1~150&usage_type=default&display_rank=1 adresinden ulaşılmıştır).
1. Blake LE, Garcia-Blanco MA. Human Genetic Variation and Yellow Fever Mortality during 19th Century U.S. Epidemics. *ASM Journals. Mbio*. 2014; 5; 3. <https://doi.org/10.1128/mbio.01253-14>
2. World Health Organization. Yellow fever. (20.7.23 tarihinde who.int/emergencies/emergency-events/item/yellow-fever adresinden ulaşılmıştır).
3. World Health Organization. Yellow fever. (18.07.23 tarihinde who.int/emergencies/disease-outbreak-news/item/2020-DON279 adresinden ulaşılmıştır).
4. Amaku, M., Coutinho, F. A. B., & Massad, E. (2011). Why dengue and yellow fever coexist in some areas of the world and not in others?. *Biosystems*, 106(2-3), 111-120.
5. Burattini M, Coutinho F, Massad E. Viral evolution and the competitive exclusion principle. *Bioscience Hypotheses*. 2008;1(3):168–171. doi:10.1016/j.bihy.2008.05.003
6. Waggoner, J. J., Rojas, A., & Pinsky, B. A. (2018). Yellow Fever Virus: Diagnostics for a Persistent Arboviral Threat. *Journal of clinical microbiology*, 56(10), e00827-18. <https://doi.org/10.1128/JCM.00827-18>
7. Levinson W. Review of medical microbiology and immunology. Tenth ed. International Edition. The McGraw-Hill Companies; 2008. p.302-306.
8. Gardner, C. L., & Ryman, K. D. (2010). Yellow fever: a reemerging threat. *Clinics in laboratory medicine*, 30(1), 237–260. <https://doi.org/10.1016/j.cll.2010.01.001>
9. Center for Disease Control and Prevention. Yellow Fever Virus, Transmission of Yellow Fever Virus. (22. 07. 23 tarihinde cdc.gov/yellowfever/transmission/index.html adresinden ulaşılmıştır).
10. Johansson, M. A., Arana-Vizcarrondo, N., Biggerstaff, B. J., & Staples, J. E. (2010). Incubation periods of Yellow fever virus. *The American journal of tropical medicine and hygiene*, 83(1), 183–188. <https://doi.org/10.4269/ajtmh.2010.09-0782>

11. Newman AP, Becraft R, Dean AB, et al. Notes from the Field: Fatal Yellow Fever in a Traveler Returning From Peru — New York, 2016. *MMWR Morb Mortal Wkly Rep* 2017;66:914–915. DOI: <http://dx.doi.org/10.15585/mmwr.mm6634a5external icon>
12. Cetron MS, Marfin AA, Julian KG, et al. Yellow fever vaccine. Recommendations of the Advisory Committee on Immunization Practices (ACIP), 2002. *MMWR Recomm Rep* 2002; 51:1
13. Jentes ES, Pomeroy G, Gershman MD, et al. The revised global yellow fever risk map and recommendations for vaccination, 2010: consensus of the Informal WHO Working Group on Geographic Risk for Yellow Fever. *Lancet Infect Dis* 2011; 11:622
14. Centers for Disease Control and Prevention. Health Information for International Travel 2020: The Yellow Book. <https://wwwnc.cdc.gov/travel/page/yellowbook-home> (Accessed on October 29, 2020)